

Protocol

Medisch handelen

Laatst gewijzigd	: 16-05-2019
Commentaar	: 12-07-2019, mevrouw B. Samson, jeugdarts KNMG
Acceptatie MR	: 8-10-2019
Definitief	: 19-11-2019
Geldig tot	: 1-8-2021

Telefoonnummers	Huisartsengroep Brielle 0181 – 89 33 11 Landelijke hulpdienst (Ambulance) 112
-----------------	--

Actuele lijst BHV-ers	zie Sharepoint "Facilitair"
BHV post, EHBO materiaal	@ hoofdingang VSO

Speciaal Onderwijs Brielle

Openbaar onderwijs aan ZML

Inhoud

1.0 Inleiding en doel van dit protocol	3
2.0 Definities	3
3.0 Leerling wordt ziek op school	4
4.0 Observatie en handelen bij zieke leerling op school	4
5.0 Een ongeluk(je) op school	5
6.0 Medicijnverstrekking op verzoek	5
7.0 Calamiteiten bij medicijnverstrekking	6
8.0 Handelen in levensbedreigende situaties	6
9.0 Algemene richtlijn bij inschakeling hulpdiensten	7
10.0 Instemmingsrecht medische handelingen	7
11.0 Aansprakelijkheid personeel	8
Voetnoten	8
Bijlage 1: Overeenkomst gebruik en toediening medicijnen	9

1.0 Inleiding

Onderwijspersoneel wordt regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn, zorg behoeven aan een wondje opgelopen op het schoolplein of de vraag om medicijnen te verstrekken tijdens de aanwezigheid van de leerling op school.

Hoewel het schoolbestuur aansprakelijk is voor het verrichten van dergelijke handelingen, blijft er een zekere aansprakelijkheid bij het personeelslid, die een medische handeling uitvoert.

Dit protocol dient enerzijds om zowel personeel als leerlingen te beschermen, door kaders aan te geven waarbinnen medisch handelen toegestaan is binnen onze school en anderzijds als leidraad in voorkomende situaties waarbij medisch handelen gewenst of zelfs noodzakelijk is.

2.0 Definities

2.1 **Schoolbestuur** (in dit protocol ook aangeduid als school)

College van Bestuur van Onderwijsgroep EduMare.

2.2 **Directie**

Persoon (of diens plaatsvervanger) aangesteld door het schoolbestuur als verantwoordelijke leidinggevende aan een school of locatie

2.3 **Medisch handelen**

Handelingen, die leiden tot genezing of het voorkomen van ziekte, gebrek, wond of pijn en het stellen van diagnoses hieromtrent. Medisch handelen is dus ook het plakken van een pleister of het verstrekken van een vrij verkrijgbare pijnstiller zoals paracetamol.

2.4 **Risicovolle medische handelingen**

Handelingen, die personeel wel zouden mogen en kunnen verrichten, mits er sprake is van goede instructie en aantoonbare bekwaamheid. Denk hierbij aan verstrekking van medicijnen waarbij het nalaten van verstrekking of het verstrekken van een dubbele dosering ernstige consequenties kan hebben of het meekijken en toezicht houden op het bepalen van de bloedsuiker middels een vingerprik door de leerling, waarbij een foutmeting grote risico's met zich mee brengt.

Risicovolle medische handelingen uitvoeren door personeel van onze school is slechts bij uitzondering toegestaan en dient vooraf, inclusief overeenkomst gebruik en toediening medicijnen (bijlage 1) schriftelijk goedgekeurd te worden door de directie.

2.5 **Voorbehouden medische handelingen** ⁽¹⁾

Handelingen, die alleen mogen worden uitgevoerd door personen die bevoegd en bekwaam zijn. Denk hierbij aan bijvoorbeeld het geven van injecties door een verpleegkundige, het toedienen van een vingerprik om de bloedsuiker te bepalen of het stellen van een diagnose door een arts.

Het is personeel van onze school niet toegestaan voorbehouden medische handelingen te verrichten. Ook het overdragen van deze bevoegdheid door b.v. een ouder⁽²⁾ is binnen onze school niet toegestaan.

Indien een medische handeling niet door het personeel van de school kan of mag worden uitgevoerd, zal in overleg met de directie, in de meeste gevallen, gelegenheid geboden worden deze handelingen door een ouder² of verpleegkundige uit te laten voeren tijdens de aanwezigheid op school.

2.6 Leerlingdossier

Onderdeel van het digitale leerlingvolgsysteem waarin ouders² en leerlingen ouder dan 16 jaar naast belangrijke medische informatie (zoals bv. allergieën) kunnen aangeven of zij wel of niet toestaan dat de leerling bv. een vrij verkrijgbare pijnstiller toegediend mag krijgen in geval van nood. Alle speciaal voor de leerling opgestelde protocollen (medicijn verstrekking, noodmedicatie epilepsie, etc.) worden opgeslagen in het leerlingdossier.

Alvorens een medische handeling uit te voeren dient het handelend personeel zich op de hoogte te stellen van de medische informatie in het leerling dossier.

3.0 Leerling wordt ziek op school

Het gaat hier om leerlingen, die tijdens schooltijd bijvoorbeeld misselijk worden, hoofd- of buikpijn krijgen, etc. en feitelijk niet meer in staat zijn het lesprogramma te volgen.

In zijn algemeenheid is ons personeel niet deskundig om een juiste diagnose te stellen.

Uitgangspunt is dan ook dat een zieke leerling naar huis moet.

De leerkracht of assistent zal in geval van ziekte contact opnemen met de ouders² om te overleggen. Er kan eventueel ook contact worden opgenomen met de schoolarts, verbonden aan het CJG, voor overleg. Wordt de leerling gehaald of moet hij thuisgebracht worden? Is er iemand om de leerling thuis op te vangen?

Als er geen contact gemaakt kan worden met de ouders² (of andere personen die als contactpersoon zijn aangemeld in het leerlingdossier) wordt de leerling onder voortdurende observatie op school gehouden totdat er alsnog contact is of redelijkerwijs kan worden aangenomen dat iemand de leerling thuis opvangt. Een zieke leerling mag nooit zelfstandig naar huis worden gestuurd zonder begeleiding en opvang in de thuissituatie.

4.0 Observatie en handelen bij zieke leerlingen op school

Als een zieke leerling door omstandigheden tijdelijk op school moet verblijven is het zaak deze leerling gedurende deze periode voortdurend te observeren. Signalen waarop gelet moeten worden zijn:

- Toename van pijn of aanhouden van heftige pijn.
- Misselijkheid, benauwdheid of afname van het bewustzijn.
- Verandering van houding of gedrag
- Verandering van huid (bv blauwe lippen of rode vlekken)
- Verhoging of verlaging lichaamstemperatuur (koorts)

De medewerker moet zich realiseren dat hij of zij geen arts is en raadpleegt bij twijfel altijd de huisarts, als vermeld in het leerlingdossier of neemt contact op met de huisartsengroep Brielle. (het telefoonnummer staat op het voorblad)

In kritieke situaties, bij twijfel of als er geen arts bereikbaar is, wordt er direct contact opgenomen met de landelijke hulpdienst via het alarmnummer 112.

Er wordt voor gezorgd dat alle relevante gegevens (naam, geboortedatum en medicijngebruik, etc.) beschikbaar zijn en worden doorgegeven aan de arts, de hulpdienst of het ambulancepersoneel.

5.0 Een ongeluk(je) op school

Het komt wel eens voor dat een leerling zich verwondt tijdens de schooluren. In de meeste gevallen kan hierbij volstaan worden met desinfecteren, plakken van een pleister en het eventueel verstrekken van een paracetamol. Bij deze kleine incidenten is het wel noodzakelijk dat behandelend personeel zich op de hoogte stelt van de medische informatie in het leerling dossier (hierin is namelijk vermeld of de leerling paracetamol mag krijgen of dat er sprake is van allergieën voor desinfectie of pleistermateriaal).

In principe worden bij een dergelijk incident de ouders⁽²⁾ niet gebeld en bepaalt de leerkracht of verdere communicatie gewenst is.

Bij twijfel of als er sprake is van een ernstig incident dient altijd een arts te worden geraadpleegd via de huisartsenpost Brielle of wordt er met de schoolarts contact opgenomen. De hierna vermelde situaties geven als richtlijn aan wanneer het behandelend personeel verplicht is een arts te consulteren.

- Brandwonden 2de en 3de graads
- Diepere snijwonden die mogelijk gehecht moeten worden of ernstig blijven bloeden
- Schaafwonden langer dan 10 cm
- Inname via mond of huid van toxische stoffen (schoonmaakmiddel, etc.)
- Bijtmond van mens of dier
- Verstuikingen, kneuzingen, zwellingen
- Twijfel omtrent botbreuken (patiënt is nog wel mobiel)
- Twijfel omtrent hersenschudding
- Patiënt is even buiten bewustzijn geweest

Als er sprake is van immobiliteit, ademhalingsproblemen, of bewustzijnsverlies dient uiteraard direct contact te worden opgenomen met de landelijke hulpdienst 112 (ambulance).

Zodra er voor een leerling een ambulance wordt ingeschakeld of een arts geconsulteerd, moeten de ouders⁽²⁾ hiervan onmiddellijk in kennis worden gesteld door de leerkracht.

6.0 Medicijnverstrekking op verzoek

Het kan voorkomen dat een leerling medicijnen, op recept van een arts, nodig heeft die tijdens de schooluren moeten worden gebruikt. Te denken valt hierbij aan tabletten, zepillen, oog-oordruppels, etc. Ouders kunnen hiervoor een verzoek indienen bij de school via de directie of de leerkracht met inachtneming van het volgende:

- Medicijnverstrekking is veelal een risicovolle medische handeling en kan alleen op school worden uitgevoerd als er een schriftelijke overeenkomst is ingevuld en ondertekend volgens bijlage 1.
- Overeenkomsten in het kader van dit protocol vervallen automatisch op de aangegeven datum, vermeld op de overeenkomst of uiterlijk aan het einde van elk schooljaar.

- Als naar oordeel van de directie of leerkracht de toediening van de medicijnen te complex is, te veel tijd kost, een te groot risico met zich mee brengt of een voorbehouden medische handeling blijkt, kan de verstrekking worden geweigerd. In dergelijke gevallen wordt veelal door de directie gelegenheid geboden deze handeling door ouder² of verpleegkundige te laten uitvoeren tijdens de schooluren.

De hiernavolgende richtlijnen moeten worden gehanteerd bij de uitvoering van de overeenkomst door behandelend personeel:

- Bij een nieuw medicijn voor de leerling wordt gezorgd dat minimaal de eerste twee giften in de thuissituatie plaatsvinden i.v.m. overgevoeligheid en ongewenste reacties
- Er worden alleen medicijnen aangenomen in de originele verpakking en de houdbaarheidsdatum wordt gecontroleerd.
- De bijsluiter wordt gelezen, zodat bekend is wat de bijwerkingen kunnen zijn
- De medicijnen worden bewaard zoals beschreven op de verpakking, in een afgesloten ruimte die niet toegankelijk is voor leerlingen.
- In de klassenmap wordt de aftekenlijst bewaard, zodat bekend is of de medicijnen werkelijk zijn verstrekt. Op deze lijst aangeven naam medicatie, dosis en houdbaarheid en de naam van degene die het heeft gegeven. Het kan dan altijd inzichtelijk worden wat gegeven is.
- De overeenkomst m.b.t. medicijnverstrekking wordt toegevoegd aan het leerlingdossier.

7.0 Calamiteiten bij medicijnverstrekking

Mocht de situatie zich voordoen dat een leerling niet goed op een medicijn reageert of dat er onverhoopt een fout gemaakt is bij de toediening van een medicijn, dan moet de leerkracht direct contact opnemen met de ouders en de huisarts of specialist, als vermeld op de overeenkomst medicijnverstrekking. Belangrijk is hier, dat als er sprake is van een fout deze ook voorgelegd wordt aan de arts.

8.0 Handelen in levensbedreigende situaties

Men spreekt van een levensbedreigende situatie als één of meer van de drie vitale functies zijn verstoord of dreigen te verstoren. Deze vitale functies zijn:

- Bewustzijn
- Ademhaling
- Circulatie

Oorzaken van verstoring zijn legio, zoals hartritme, infarcten, verstopping van de luchtwegen, epileptisch insult, heftige allergische reactie, zwaar trauma, etc.,etc.

Belangrijk om te weten is echter dat de wetgever andere regels toepast bij levensbedreigende situaties m.b.t. het uitvoeren van medische handelingen.

De medewerker is in deze situatie niet alleen bevoegd maar zelfs verplicht³ om levensreddend te handelen naar eigen bekwaamheid. De eigen bekwaamheid is hierbij maatgevend. Als de medewerker kan reanimeren, is hij /zij ook verplicht dit te doen. Het zelfde geldt voor het toedienen van noodmedicatie (bv bij epilepsie of allergische reactie). In alle gevallen is men verplicht een BHV-er en de hulpdienst (ambulance) zo snel mogelijk in te (laten) schakelen.

9.0 Algemene richtlijn bij inschakeling hulpdiensten

Zodra een hulpdienst moet worden ingeschakeld dienen de volgende richtlijnen worden gevolgd:

- De leerling wordt niet alleen gelaten en een collega wordt om hulp gevraagd (bij voorkeur een BHV-er). Er wordt ook gelet op de veiligheid van de leerling en de betrokken medewerker.
- Aan de hulpdienst, via 112, wordt duidelijk het adres doorgegeven waar zij naartoe moeten en wordt de situatie omschreven waarin de leerling verkeert (zichtbaar letsel, bewustzijnsverlies, geen pols, etc.).
- De telefonische instructies van de hulpdienst worden opgevolgd.
- Een collega wordt naar de weg gestuurd om de hulpdienst op te vangen en de leerling wordt ondertussen gerust gesteld.
- Er wordt voor gezorgd dat de hulpdienst ter plaatse haar werk kan doen en de andere leerlingen worden opvangen door een collega.
- De relevante gegevens van de leerling uit het leerlingdossier zijn beschikbaar voor ambulancepersoneel.
 - Naam
 - Geboortedatum
 - Woonadres
 - Telefoonnummer ouders of aangewezen personen
 - Naam en telefoonnummer huisarts / specialist
 - Eventueel ziektebeeld waarvoor de leerling medicijnen gebruikt
- Mocht het ambulancepersoneel besluiten dat de leerling voor opname naar een ziekenhuis moet dan:
 - Wordt de naam en adres van het ziekenhuis genoteerd
 - Gaat er een (voor de leerling bekende) begeleider mee met de ambulance
- Zodra de gelegenheid zich voordoet, wordt er zo spoedig mogelijk contact opgenomen met de ouders² om de situatie te melden en toe te lichten, waarbij -indien van toepassing- het opnameadres van het ziekenhuis wordt doorgegeven.
- Voor zover mogelijk wordt de directie geïnformeerd tijdens of anders direct na het voorval en wordt eventuele verdere nazorg en begeleiding besproken. Er wordt, indien nodig, ook contact opgenomen met de schoolarts.

10.0 Instemmingsrecht⁴

Bij medische handelingen voor een leerling jonger dan 16 jaar is te allen tijde een ondertekende goedkeuring noodzakelijk van de ouders. Als de ouders om welke reden dan ook niet kunnen tekenen, kan alleen de goedkeuring worden ondertekend door een wettelijk voogd, mentor of curator.

Als een leerling 12 jaar of ouder is heeft ook de leerling recht op instemming.

Als de leerling 16 jaar of ouder is mag deze geheel zelf beslissen over medische handelingen en is er zelfs geheimhoudingsplicht naar de ouders².

Hier is sprake van een discrepantie omdat niet handelingsbekwame leerlingen vaak pas op hun 16de onder toezicht worden geplaatst. Het is dus belangrijk als personeel hier zorgvuldig mee om te gaan en zo mogelijk te zorgen dat de leerling toestemming geeft om te communiceren met de ouders.

11.0 Aansprakelijkheid personeel

In eerst instantie is de school verantwoordelijk voor datgene wat een werknemer doet. Wel moet zij kunnen aantonen dat er duidelijke afspraken over medische handelingen zijn en dat deze handelingen worden uitgevoerd door een medewerker die bekwaam is en zichzelf ook bekwaam acht.

In het kader van de laatste frase is het recht aan de medewerker dan ook op voorhand voorbehouden medische handelingen te weigeren, zonder rancune of aantasting van de arbeidsrelatie.

Het volgen van dit protocol sluit niet uit dat de medewerker aansprakelijk gesteld kan worden voor het verrichten van een medische handeling of het nalaten daarvan in levensbedreigende situatie. Met die verstande dat er sprake moet zijn van grove nalatigheid of moedwillig onzorgvuldig handelen.

Voetnoten

- (1) Medisch voorbehouden handelingen zijn aangegeven de wet “Beroepen In Gezondheidszorg” (BIG). Zoals aangegeven in de naam is deze wet niet voor “onderwijspersoneel”. Uitgangspunt is hierbij dat de voorbehouden handelingen uitsluitend worden toegestaan binnen de gezondheidszorg.
- (2) In verband met de leesbaarheid wordt in dit protocol de term Ouder(s) gebruikt. Hiervoor kan ook verzorger worden gelezen, tenzij er sprake is van goedkeuring m.b.t. medisch handelen. In dit geval dient het akkoord gegeven te worden door een wettelijke voogd, mentor of curator.
- (3) Weigering of nalaten van hulp in levensbedreigende situaties is strafbaar vlg, Wetboek van Stafrecht art.255 en art.450
- (4) Gebaseerd op Internationaal Kinderverdrag en de Wet Geneeskunde Behandeling Overeenkomst (WGBO).